

" - Bønderne maa ikke sælges. Slig ond ukristelig Vane, som hidtil haver været i Sjælland, Laaland, Falster og Møen med att sælge og bortgive stakkels Bønder og Kristenmennesker som andre urskælige Kreatur, skal ej ydermere efter denna Dag ske."

Kristian II:s förordning till skydd för "småfolket" mot adelsväldet.

KRISTIAN DEN GODE

Småfolkets talesman och beskyddare.

Citatet enligt föregående ställer Kristian II i ett förklarat ljus såväl i Danmark som i Skåneland. Uttrycket bottenar i en nära nog demokratisk läggning hos denne renässansfurste och ett lysande undantag från vad som vanligen praktiserades av den här tidens despoter. Hans läggning var nog en frukt av hans borgerliga och anspråkslösa uppfostran.

1513 dog Kristians far, unionskungen Hans. Redan från början av hans regering visade han utomordentligt sinne för olika reformer inom riket. De mest bekanta nyordningarna gick ut på att beskära adelns makt, vilket i sin tur innebar att adelns tryck på "småfolket" och bönderna lättades. Tack vare dessa reformer blev Kristian II obestriddligen mycket populär i samhällets lägre klasser. En gammal dansk folkvisa uttrycker det i form av den gamle örnen, som skyddade småfåglarna mot hökarna.

Man kan säga, att Kristian II betraktade bönder och andra små i samhället som människor. Det är därför inget att förundra sig över att kungen erhöll ett massivt stöd hos befolkningen i Skåneland, när hans vedersakare adeln i Danmark och Skåne och Gustav Eriksson i Sverige tillsammans bringade honom på fall.

Vad svenskarna i sin historia kallar Kristian II får stå för deras egen räkning. Här i Skåneland bör han äras högt för vad han gjorde för de små och maktlösa i samhället. Vi bör i stället lära känna honom, även om det är sent påtänkt, som Kristian den gode - småfolkets och de obemedlades beskyddare.

Kristian II var den västan- och östansundska allmogens garanti mot den mäktiga danska och skånska adeln och det blev också den verkliga anledningen till hans fall. 1521 avsattes han från den svenska tronen och påföljande år reste sig den jylländska adeln mot honom, främst, vilket har sagts förut, därför att Kristian II inte behagade gå deras ärenden. Kungens farbror hertig Fredrik ställde sig på upprorsadelns sida, men borgerligheten i Danmark och Skåneland höll i det längsta på sin konung, men dukade till slut under för övermakten. Det innebar också slutet för kung Kristian, som avsattes från Danmarks tron 1523.

Staden Engelholm, nedbränd av svenskarna 1565 och 1657, är än i dag ett av de synliga bevisen över Kristian II, eftersom staden fick sina rättigheter under hans tid. I en av stadens offentliga institutioner hänger för övrigt ett porträtt av grundaren, vilket i viss mån varit en nagel i ögat på en del storsvenskar. Bekant är ju historien om svensken och skåningen på tal om porträttet, där svensken frågar, "varför hänger han där?" - "jo", svarade skåningen, "för att han tog så god hand om stockholmarna!"

Spekulationer är tullfria och därför kan vi på goda grunder antaga, att Kristians fall var en av flera tragiska vändpunkter i Danmarks och därmed också Skånelands framtid. Upprorsadeln, med hjälp av den despotiske svenska kungadiktatorn, stoppade definitivt Kristians planer på att stärka den borgerliga styrelsen på adelns bekostnad. Även hans planer att konkurrera ut lybeckarna genom att göra Köpenhamn till stapelstad för Östersjöländerna gick, till belåtelse för Hansan, om intet. Den i många avseenden geniale och framsynte Kristian ägnade också stor uppmärksamhet åt en förbättrad skolundervisning. Även i detta avseende måste han anses som en man långt före sin tid. De inre oroligheterna och hans fall kom tyvärr hindrande i vägen för den planering han utfört tillsammans med bland andra Kristiern Pedersen och Peder Litle.

Tyvärr var inte Kristian II någon särskilt god taktiker, men om han varit det och om han dessutom kunnat tygla sitt obändiga humör, skulle han säkert ha lyckats och i sinom tid hyllas som ett lysande undantag bland den tidens despotiska härskare.